

Igor Matovič, predseda vlády SR
Veronika Remišová, podpredsedníčka vlády a ministerka investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR
Eduard Heger, minister financií SR
Ján Budaj, minister životného prostredia SR
Ján Mičovský, minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
Andrej Doležal, minister dopravy a výstavby SR

Frans Timmermans, výkonný podpredseda Európskej komisie pre Európsky ekologický dohovor
Maroš Šefčovič, podpredseda Európskej komisie pre Medziinštitucionálne vzťahy a strategický výhľad
Virginijus Sinkevičius, komisár Európskej komisie pre Životné prostredie, oceány a rybolov

Cc: Ladislav Miko, Vedúci Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku

Plán obnovy a odolnosti SR

Výzva na doplnenie priority „Zelené Slovensko“ o opatrenia súvisiace s adaptáciou na zmenu klímy, podporou biodiverzity, udržateľnou energetikou a so zlepšením podmienok pre nemotorovú dopravu

Ministerstvo financií SR zaslalo pred Vianocami Európskej komisii prvý [komplexný návrh Plánu obnovy a odolnosti](#). Jednou z jeho priorít má byť aj zelená ekonomika, ktorá podľa návrhu dokumentu „*podporí environmentálnu udržateľnosť, kvalitu života a prispeje k rozvoju zelených inovácií ako jedného zo zdrojov hospodárskeho rastu*“¹.

V rámci priority „Zelené Slovensko“ by mali byť sumou 1 900 mil. € financované štyri komponenty: 1) obnoviteľné zdroje a energetické siete; 2) zelená obnova budov; 3) modernizácia železníc a 4) dekarbonizácia priemyslu a alternatívne palivá.

Oceňujeme snahu Ministerstva financií SR a ďalších štátnych inštitúcií pripraviť v tejto náročnej dobe a v relatívne krátkom časovom úseku dokument, ktorý by mal byť „*odpoveďou na bezprostredné dôsledky krízy a systémové nedostatky slovenskej ekonomiky*“¹. Dovoľujeme si však vyjadriť znepokojenie zo spôsobu, akým bola do prípravy a spracovania materiálu zapojená zainteresovaná verejnosť, vrátane mimovládnych organizácií či samospráv. V procese chýbali postupy vyžadované a odporúčané Aarhuským dohovorom², Európskym kódexom správania pre partnerstvo³ či Iniciatívou pre otvorené vládnutie⁴ a pravdepodobne aj v dôsledku minimálnej odbornej verejnej diskusie predstavený návrh Plánu obnovy a odolnosti, podľa nášho názoru, neobsahuje dostatočné najefektívnejšie opatrenia vo viacerých dôležitých oblastiach.

Sme presvedčení, že plán obnovy by nemal iba „*zaplatiť budovy, siete a káble*“¹, ale mal by podporiť aj zvýšenie odolnosti krajiny voči negatívnym dôsledkom zmeny klímy, zachovanie biodiverzity a vytvorenie predpokladov pre udržateľnú mobilitu. Tieto transformačné aj investičné opatrenia majú nezvratiteľný dlhodobý pozitívny dopad a spolu s tými, ktoré sú už v rámci priority Zelené Slovensko navrhnuté, prinesú „*významné a udržateľné zlepšenie v kľúčových oblastiach ovplyvňujúcich kvalitu života na Slovensku*“¹, ako si to kladie za cieľ Plán obnovy a odolnosti v svojich úvodných častiach.

Preto žiadame Ministerstvo financií SR a vecne príslušné ministerstvá, aby v zostávajúcom čase realizovali skutočné konzultácie s odbornou verejnosťou a do slovenského Plánu obnovy a odolnosti doplnili v rámci priority „Zelené Slovensko“ nasledovné tematické okruhy:

¹ PLAN OBNOVY A ODOLNOSTI SR: Inovatívna ekonomika, moderný štát, zdravá krajina. Zjednodušený sumár Plánu obnovy a odolnosti SR, december 2020; <https://www.mfsr.sk/sk/media/tlacove-spravy/predstavujeme-dalsie-detaily-planu-obnovy.html>

² Dohovor o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia, tzv. Aarhuský dohovor, čl. 7, https://www.minzp.sk/files/dokumenty/medzinarodne-dohovory/aarhusky-dohovor/aarhusky-dohovor_sk.pdf, príp. <https://unece.org/environment-policy/public-participation/aarhus-convention/text>

³ <https://op.europa.eu/sk/publication-detail/-/publication/93c4192d-aa07-43f6-b78e-f1d236b54cb8>

⁴ https://www.minv.sk/?ros_oqp

1. tematický okruh: „**Odolná a zelená krajina**“ s cieľom zvýšenia odolnosti, zníženia zraniteľnosti a podpory adaptácie urbanizovanej, lesnej aj poľnohospodárskej krajiny na zmenu klímy. Komponent bude komplementárne podporovať aj zachovanie resp. zvýšenie biodiverzity.

Pôjde o investície do komplexného plánovania a realizácie pozemkových úprav, vodozádržných zelených opatrení v lesnej a poľnohospodárskej krajine, obnovu prirodzených lesov, obnovu biotopov a biotopov druhov v nepriaznivom stave, výsadbu zelene, remízok, vsakovacích pásov, biopásov, alejí, obnovu záplavových oblastí, vrátane mokradí, riečnych ramien a iných na vodu viazaných ekosystémov, v urbanizovanej krajine potom o podporu širokej škály opatrení na spomalenie odtoku a opätovné využívanie vody. Komponent bude naviazaný na reformy v oblasti správy chránených území.

Nevyhnutnosť doplnenia tohto komponentu vyplýva z faktu, že aj keby sme na Slovensku použili tie najtvrdšie mitigačné opatrenia na znižovanie emisií skleníkových plynov či ich pohlcovanie na všetkých úrovniach, ani tak sa už nevieme vyhnúť nepriaznivým dopadom klimatickej zmeny⁵. Tie sú hrozbou osobitne v kumulácii s ďalším globálnym problémom - stratou biodiverzity. Ochrana a obnova prirodzených biotopov, ako zdroja potrebných environmentálnych statkov a služieb, je nevyhnutná v rámci chránených a prírodných spoločenstiev, ale aj v urbanizovanom prostredí, lesnej a poľnohospodárskej krajine. Priamo Európska komisia explicitne uvádza ochranu biodiverzity ako súčasť európskeho plánu obnovy⁶.

2. tematický okruh „**Rozvoj cyklistickej dopravy**“ s cieľom zvýšiť podiel cyklistickej dopravy na celkovej dopravnej práci v mestách a prímestských oblastiach Slovenska. Posilnením významu cyklistickej dopravy na krátke vzdialenosti sa znížia negatívne dopady dopravy na životné prostredie (čistota vzduchu, klimatické zmeny) a posilnia sa jeho pozitívne spoločenské dopady. Rozvoj cyklistickej dopravy tiež pripravuje našu spoločnosť na digitálnu a zelenú transformáciu (zníženie dochádzkových vzdialeností a frekvencie dochádzania do práce, posilňovanie verejnej osobnej dopravy a i.).

Súčasťou podporovaných aktivít bude okrem vlastných investícií do budovania cyklistických komunikácií a úprav ostatných komunikácií a verejných priestorov, ukladňovania dopravy, zriaďovania bezpečných parkovísk pre bicykle, podpora bike-sharingu a i. aj systematický zber dát, vytvorenie princípov, podľa ktorých sa budú vyčleňovať verejné financie na rozvoj cyklistickej dopravy; úpravy koncepcnej a územno-plánovacej dokumentácie na krajskej a mestskej úrovni (začlenenie nemotorovej dopravy), vypracovanie metodík a postupov, vzdelávanie odbornej verejnosti o udržateľnej doprave z rôznych hľadísk, zavedenie vysokoškolského vzdelávania o udržateľnej doprave. Pre zvýšenie synergie sa investície do budovania infraštruktúry môžu zameriavať na prepojenie cyklistickej a železničnej dopravy (zväčšovanie zbernej oblasti železničných staníc, podpora intermodality a pod.).

3. existujúci komponent „**Obnoviteľné zdroje a energetické siete**“ navrhujeme výrazne finančne posilniť a zároveň do tohto komponentu navrhujeme doplniť aktivitu zameranú na prípravu podmienok pre vytvorenie regionálnych centier udržateľnej energetiky. Bez stabilného a kvalitného systému koordinácie a plánovania udržateľnej energetiky (v širšom význame, vrátane napr. dopravy) v subregiónoch / územiach mestského rozvoja nie je možné splniť náročný medzinárodný záväzok Slovenska a dosiahnuť uhlíkovú neutralitu do 2050 a ani optimálne využívať verejné fondy. Schválený Národný energetický a klimatický plán SR 2021-2030 (NECP)⁷ obsahuje osobitné opatrenie na vytvorenie regionálnych centier udržateľnej energetiky (RCUE) ako základu takéhoto systému. NECP predpokladá

⁵ HEGYI, L., ŠTEINER, A., 2014: *Adaptácia na zmenu klímy – naliehavá úloha miest. Karpatský rozvojový inštitút, v rámci projektu ClimCross Development: Partnerstvo pre znižovanie dopadov klimatickej zmeny na rozvoj;*

<http://www.kri.sk/sk/publikacie/adaptacia-na-zmenu-klimy-naliehava-uloha-miest/>

⁶ https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_sk#hlavn-prvky-dohody

⁷ *Integrovaný národný energetický a klimatický plán na roky 2021-2030;* <https://www.economy.gov.sk/energetika/navrh-integrovaneho-narodneho-energetickeho-a-klimatickeho-planu>

financovanie RCUE z EŠIF a ŠR, avšak v dekáde 2020/30 uvažuje iba s vytvorením 16 RCUE. Aby systém od začiatku plnil svoje poslanie, je potrebné, aby pokryl celé územie SR. Zároveň je potrebné už do vzniku RCUE v roku 2024 najmä vytvoriť a schváliť optimálny organizačný model a štandardizované metodické postupy pre ich fungovanie a tiež systém priebežného odborného vzdelávania personálu RCUE (dnes tieto podmienky efektívneho fungovania RCUE nie sú zabezpečené).

Realizácia týchto investícií naviazaných na štrukturálne reformy bude mať multiplikačný a dlhodobý efekt z hľadiska ekonomického, ale aj z hľadiska celkovej kvality života obyvateľstva a kvality životného prostredia. Ich vynechanie z pripravovaného Plánu obnovy a odolnosti Slovenska by znamenalo premárniť príležitosť pre našu krajinu, prírodu a obyvateľov.

Dovoľujeme si Vás preto požiadať o prepracovanie priority Zelené Slovensko. Dovoľujeme si Vás tiež požiadať, aby ste zo svojej úrovne apelovali na všetky príslušné orgány a inštitúcie, aby sa spomínané tematické okruhy stali súčasťou Plánu obnovy a odolnosti Slovenska a boli adekvátnou finančnou čiastkou podporené z Fondu obnovy.

Pri doplnení resp. prepracovaní komponentov ponúkame naše kapacity a expertízu.

S úctou

1. WWF Slovensko, Mgr. Miroslava Plassmann, PhD., riaditeľka, mplassmann@wwfsk.org
2. Bratislavské regionálne ochranárske združenie (BROZ), RNDr. Tomáš Kušík, PhD., predseda, broz@broz.sk
3. Združenie Slatinka, Ing. Martina Paulíková, koordinátorka, slatinka@changenet.sk
4. Priatelia Zeme – CEPA, Ing. Juraj Melichar, koordinátor, melichar@priateliazeme.sk
5. Cykloplatforma Slovenska, o.z., RNDr. Ján Roháč, predseda, jan@rohac.net
6. Slovenská ornitologická spoločnosť/BirdLife Slovensko, Mgr. Jozef Ridzoň, manažér, ridzon@vtaky.sk
7. Karpatský rozvojový inštitút, RNDr. Andrej Šteiner, CSc., riaditeľ, steiner@kri.sk
8. Občianska cykloiniciatíva Banská Bystrica, Andrea Štulajterová, štatutárna zástupkyňa, ocibb@ocibb.sk
9. Slovenská asociácia fotovoltického priemyslu a OZE (SAPI), Ing. Ján Karaba, MSc., riaditeľ, jan.karaba@sapi.sk
10. Extinction Rebellion Slovensko, Karolína Gelaticová, štatutárka, karolina.gelaticova@protonmail.com
11. Nadácia Ekopolis, Peter Medved', riaditeľ, medved@ekopolis.sk
12. CEPTA, o.z. – Centrum pre trvaloudržateľné alternatívy, Miloš Veverka, predseda, milos.veverka26@gmail.com
13. Znepokojené Matky, Mgr. Lucia Szabová, znepokojene@gmail.com
14. Greenpeace Slovensko, Katarína Juríková, programová riaditeľka, katarina.jurikova@greenpeace.org
15. OZ MULICA, Marián Gogola, štatutár, info@mulica.sk
16. Cyklokoalícia, Dan Kollár, prezident, info@cyklokoalicia.sk
17. Inštitút pre pasívne domy, iEPD, Ľubica Šimkovicová, riaditeľka, simkovicova@iepd.sk
18. Slovenský cykloklub, Michal Hladký, predseda, predseda@cykloklub.sk
19. Spoločnosť ochrany spotrebiteľov (S.O.S.), Petra Čakovská, podpredsedníčka, petra.cakovska@sospotrebiteľov.sk
20. REC Bratislava, Ing. Zuzana Hudeková, PhD., predsedníčka, recbratislava@gmail.com

Igor Matovič, Prime Minister of the Slovak Republic
Veronika Remišová, Deputy Prime Minister and Minister for Investments and Informatization of the Slovak Republic
Eduard Heger, Minister of Finance of the Slovak Republic
Ján Budaj, Minister of Environment of the Slovak Republic
Ján Mičovský, Minister of Agriculture and Rural Development of the Slovak Republic
Andrej Doležal, Minister of Transport and Construction of the Slovak Republic
Frans Timmermans, Executive vice-president for The European Green Deal
Maroš Šefčovič, Vice-president for Interinstitutional Relations and Foresight
Virginijus Sinkevičius, Commissioner for Environment, Oceans and Fisheries
CC: Ladislav Miko, Head of Representation of the European Commission in Slovakia

Recovery and Resilience Plan of Slovakia

Call for an addition of measures related to adaptation to climate change, support for biodiversity, and improvement of conditions for sustainable energy and non-motorized transport to the „Green Slovakia“ priority area.

The Ministry of Finance has, just before Christmas, sent to the European Commission the first [complex proposal of the Recovery and Resilience Plan](#). One of the priorities should be green economy which will, according to the proposed document, „*support environmental sustainability, the quality of life and will contribute to the development of green innovation as one of the sources of economic growth*“¹.

As part of the „Green Slovakia“ priority the budget of 1900 mil. € should finance the following four components: 1) renewables and energy networks; 2) green renovation of buildings; 3) modernization of railways; 4) decarbonisation of industry and alternative fuels.

We appreciate the effort of the Ministry of Finance and other state institutions in preparing, during these challenging times and in a relatively short time a document that should be „*the answer to the immediate consequences of the crisis and the systemic shortcomings of the Slovak economy*“¹. Nevertheless, we would like to express our concern about the process in which the interested public was included in the preparation and processing, including the non-governmental sector and municipalities. The process lacked the procedures required and recommended by the Aarhus Convention¹, the European Code of Conduct for Partnership² and the Initiative for open governance³. It is most likely that the minimal professional public debate surrounding the preparation of the Recovery and Resilience Plan led to the creation of a document which, in our opinion, does not contain sufficient most effective measures in a number of important areas.

We are of the opinion that a recovery plan should not only „*pay for buildings, networks and cables*“¹ but should also support increased resilience towards the negative effects of climate change, conservation of biodiversity and creation of conditions for sustainable mobility. These transformation and investment measures have an irreversible long-term positive impact and together with those already proposed under the Green Slovakia priority will bring „*significant and sustainable improvement in key areas affecting the quality of life in Slovakia*“¹ as set out in the Recovery and Resilience Plan in its introductory parts.

Therefore, we ask the Ministry of Finance of Slovak Republic and the relevant ministries to carry out an actual consultation with the professional public in the remaining time and to add the following thematic areas to the Recovery and Resilience Plan of Slovakia within the "Green Slovakia" priority:

1. thematic area: "**Resilient and green landscape**" with the objective to increase resilience, reduce vulnerability and support the adaptation of urban, forest and agricultural land to

climate change. The component will complementarily support the preservation and increase of biodiversity.

These shall include investments in comprehensive planning and implementation of land reparcelling, water retention measures on forest and agricultural land, restoration of natural forests, restoration of habitats and habitats of species in unfavourable condition, planting of greenery, creation of draws, infiltration belts, biobelts, alleys, restoration of floodplains, including wetlands, river branches and other water-related ecosystems, in the urbanized landscape to support a wide range of measures for slowing down runoff and increasing water reuse. The component will be tied to the reforms in the management of protected areas.

The need for an addition of this component stems from the fact that even if we use the strictest mitigation measures to reduce greenhouse gas emissions in Slovakia or to absorb them at all levels, we can no longer avoid the adverse effects of climate change¹. These are a threat especially in the cumulative effect with another global problem - the loss of biodiversity. The protection and restoration of natural habitats as a source of necessary environmental goods and services is essential within protected and natural communities as well as in urbanized landscapes and forest and agricultural land. The European Commission itself explicitly mentions the protection of biodiversity as part of the European Recovery Plan¹.

2. thematic area: „**Development of bicycle transport**“ with the objective to increase the share of bicycle traffic in the total transport work in cities and suburban areas of Slovakia.

Reinforcing the importance of short-distance cycling transport will reduce the negative impacts of transport on the environment (clean air, climate change) and enhance its positive social impacts. The development of bicycle transport will also help to prepare our society for the digital and green transformation (reduction of walking distances and frequency of commuting to work, reinforcing public passenger transport, etc.).

In addition to own investments into the construction of cycling paths and modification of other roads and public spaces, easing of transportation, establishing safe parking for bicycles, supporting bikesharing etc. the supported activities will also include systematic data collection, creation of principles according to which public funds will be allocated for the development of bicycle transport; modifications of conceptual and spatial-planning documentation at the regional and city level (inclusion of non-motorized transport), elaboration of methodologies and procedures, education of professional public on sustainable transport from various points of view, introduction of sustainable transportation as a topic in higher education. To increase synergies the investments into infrastructure development can be focused on interconnecting bicycle and rail transportation (enlargement of the collection area of railway stations, support of intermodality, etc.).

3. into the existing component „**Renewable sources and energy networks**„ we propose to add an activity aimed at preparing conditions for the creation of regional sustainable energy centres. Without a stable and quality system of coordination and planning of sustainable energy (in a broader sense including e.g. transport) in subregions / urban development areas it is not possible to accomplish Slovakia's demanding international commitment to reach carbon neutrality by 2050 and make optimal use of public funding. The approved National Energy and Climate Plan of the Slovak Republic 2021-2030 (NECP)¹ contains a special measure for the creation of regional centres for sustainable energy (RCUE) as the basis for this system. NECP foresees the financing of RCUE from European structural and investment funds and the national budget, however, in the decade 2020/30 it anticipates creating only 16 RCUEs. In order for the system to fulfill its objective from the beginning, it is necessary for it to cover the entire territory of the Slovak Republic. At the same time it is necessary from the onset of RCUE in 2024 to create and approve an optimal

organisation model and standardized methodological procedures for their operation as well as a system of continuous professional education of RCUE staff (currently such conditions for an effective functioning of the RCUE are not ensured).

The implementation of these investments linked to structural reforms will have a multiplier and long-term effect from the economic perspective as well as on the overall well-being of the population and quality of the environment. Their omission from the forthcoming Recovery and Resilience Plan of Slovakia would mean a wasted opportunity for our county, nature and people.

We would therefore like to ask you to revise the Green Slovakia priority. At the same time we would kindly like to ask you to appeal from your level to all relevant bodies and institutions for the mentioned thematic areas to become a part of the Recovery and Resilience Plan of Slovakia and be supported by an adequate financial amount from the Recovery Fund.

We offer our capacity and expertise for the addition and reworking of the components.

Yours sincerely

1. WWF Slovensko, Miroslava Plassmann, mplassmann@wwfsk.org
2. Bratislavské regionálne ochranárske združenie (BROZ), Tomáš Kušík, broz@broz.sk
3. Združenie Slatinka, Martina Paulíková, slatinka@changenet.sk
4. Priatelia Zeme – CEPA, Juraj Melichar, melichar@priateliazeme.sk
5. Cykloplatforma Slovenska, o.z., Ján Roháč, jan@rohac.net
6. Slovenská ornitologická spoločnosť/BirdLife Slovensko, Jozef Ridzoň, ridzon@vtaky.sk
7. Karpatský rozvojový inštitút, Andrej Šteiner, steiner@kri.sk
8. Občianska cykloiniciatíva Banská Bystrica, Andrea Štulajterová, ocibb@ocibb.sk
9. Slovenská asociácia fotovoltického priemyslu a OZE (SAPI), Ján Karaba, jan.karaba@sapi.sk
10. Extinction Rebellion Slovensko, Karolína Gelaticová, karolina.gelaticova@protonmail.com
11. Nadácia Ekopolis, Peter Medved', medved@ekopolis.sk
12. CEPTA, o.z. – Centrum pre trvaloudržateľné alternatívy, Miloš Veverka, milos.veverka26@gmail.com
13. Znepokojené Matky, Lucia Szabová, znepokojene@gmail.com
14. Greenpeace Slovensko, Katarína Juríková, katarina.jurikova@greenpeace.org
15. OZ MULICA, Marián Gogola, info@mulica.sk
16. Cyklokoalícia, Dan Kollár, prezident, info@cyklokoalicia.sk
17. Inštitút pre pasívne domy, iEPD, Ľubica Šimkovicová, simkovicova@iepd.sk
18. Slovenský cykloklub, Michal Hladký, predseda@cykloklub.sk
19. Spoločnosť ochrany spotrebiteľov (S.O.S.), Petra Čakovská, petra.cakovska@sospotrebiteľov.sk
20. REC Bratislava, Ing. Zuzana Hudeková, PhD., recbratislava@gmail.com